

Zelfbeschikkingsrecht; een gunst of een universeel recht?

Het gebruik van het begrip zelfbeschikkingsrecht in 1962 met betrekking tot Nederlands-Nieuw-Guinea door de Nederlandse regering en de Nieuw-Guinea Raad.

Student: Hugo van der Woerd

Studentnummer: 6217346

Onderwijsinstelling: Universiteit Utrecht

Opleiding: Geschiedenis

Vak: Geschiedenis Bachelor Eindwerkstuk (GE3V14054)

Docent: Prof. dr. James Kennedy

Aantal woorden: 8224

Plaats: Utrecht

Datum: 6 april 2021

Samenvatting

Deze scriptie geeft een nieuwe dimensie aan het gebruik van het begrip 'zelfbeschikkingsrecht' in het proces van de Nederlandse dekolonisering van Nederlands-Nieuw-Guinea. In het historiografisch debat ligt de focus vooral op de Nederlandse overheid die het zelfbeschikkingsrecht wilde schenken aan het volk dat leefde op Nederlands-Nieuw-Guinea, de Papoea's. De Nieuw-Guinea Raad, een raadgevend orgaan wat grotendeels bestond uit Papoea's, speelt in het historiografische debat een hele kleine rol, terwijl deze Raad een sterke mening had over zelfbeschikkingsrecht. Zowel de Nederlandse regering als de Nieuw-Guinea Raad gebruikt het begrip zelfbeschikkingsrecht, maar beide organen gebruikte dat begrip op een andere manier. De vraag is op welke manier het begrip zelfbeschikkingsrecht gebruikt door de Nederlandse regering en de Nieuw-Guinea Raad in 1962 en hoe dat verschilde.

In deze scriptie zal worden geconcludeerd dat de Nederlandse regering zelfbeschikking als recht zag dat alleen van kolonisator gegeven kon worden aan een volk in de kolonie, terwijl de Nieuw-Guinea Raad zelfbeschikkingsrecht zag als universeel recht waar de Papoea's sowieso recht op hadden, of de Nederlandse regering dat wilde of niet.

Inhoud

Inleiding.....	4
Hoofdstuk 1. Discoursanalyse en zelfbeschikkingsrecht.....	9
Discoursanalyse.....	9
Discoursanalyse met betrekking tot geschiedenis.....	9
Zelfbeschikking.....	10
Historisch gebruik van zelfbeschikking.....	10
Zelfbeschikking in het interbellum.....	11
Zelfbeschikking tussen 1945 en 1960.....	11
Verandering in definitie.....	12
Hoofdstuk 2. Nieuw-Guinea als kolonie van Nederland en het ontstaan van de Nieuw-Guinea Raad.....	14
Nieuw-Guinea als kolonie.....	14
Het dispuut tussen Nederland en Indonesië.....	15
Ontstaan van de Raad.....	16
Doelen van de Raad.....	17
Verkiezingen van de Raad.....	17
Taken van de Raad.....	18
Hoofdstuk 3. Het internationale conflict tussen Nederland en Indonesië in 1962 en het gebruik van het begrip zelfbeschikking door de Nieuw-Guinea Raad en de Nederlandse regering.	20
De slag bij Vlakke Hoek.....	20
Gevolgen van de slag.....	21
Motie van de Nieuw-Guinea Raad.....	21
Discoursanalyse van de motie.....	22
Advies van de Nieuw-Guinea Raad.....	23
Discoursanalyse van het advies.....	24
De aanloop naar het akkoord van New York.....	25
Het Bunker-plan.....	26
De nota van Bot.....	27
Discoursanalyse van de nota.....	28
Conclusie.....	30
Literatuurlijst.....	33
Bronnen.....	33
Literatuur.....	34

Inleiding

Hollandia - Op 5 april 1961 om half negen 's ochtends was het dan zo ver. Het lang verwachte ogenblik, waarnaar door allen in de lande met zoveel spanning was uitgezien, was aangebroken. De instelling van de Nieuw-Guinea Raad; door de Nederlandse Regering in een vooruitziend beleid mogelijk gemaakt, zou een feit worden. Het volk van Nieuw-Guinea kwam een stap dichterbij haar eigen zelfbeschikking: de dag dat het zelf haar lot in handen zal nemen.¹

Met deze woorden opent het Nederlands Nieuw-Guinees nieuwsblad *Pengantara* haar weekeditie van 8-15 april in 1961. In dit citaat haalt het blad de Nieuw-Guinea Raad aan, een Raad in Nederlands-Nieuw-Guinea, een Nederlandse kolonie van 1667 tot 1962, die ingesteld was door de Nederlandse regering. De Raad werd gedeeltelijk gekozen door verkiezingen en daarom werd de Raad toen gezien als de voorloper van een democratisch parlement van een toekomstig, onafhankelijk Nieuw-Guinea. Dit toekomstig onafhankelijk Nieuw-Guinea zou er echter niet komen vanwege een diplomatiek conflict tussen Nederland en Indonesië tussen 1950 en 1962 met als inzet het grondgebied van Nieuw-Guinea.² Volgens Nederland moest Nieuw-Guinea onder Nederlands bestuur blijven om het gebied zo voor te bereiden op onafhankelijkheid, maar volgens Indonesië behoorde Nieuw-Guinea toe aan Indonesië. Dit conflict uitte bijna in een grootschalig militair conflict totdat in augustus 1962 het akkoord van New York werd getekend. Hierin werd tussen Nederland en Indonesië overeen gekomen dat Nieuw-Guinea na een overgangsperiode van een jaar overgedragen werd aan Indonesië.³

De Nieuw-Guinea Raad was vanwege het conflict met Indonesië een prioriteit. Dat is ook te zien aan de aanwezigheid van de openingsceremonie; onder de aanwezigen waren de leden van de Raad zelf, de voorzitter van de Raad, minister Toxopeus en staatssecretaris Bot van Binnenlandse Zaken. Enkele leden van de Raad, de voorzitter, de minister, de staatssecretaris en koningin Juliana hielden toespraken over het begin

¹ *Pengantara*, 8-15 april 1961.

² P. J. Drooglever, *Een daad van vrije keuze. De Papoea's van westelijk Nieuw-Guinea en de grenzen van het zelfbeschikkingsrecht*, (Den Haag, Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, 2005), 11.

³ P. J. Drooglever, *Een daad van vrije keuze*, 9.

van de Nieuw-Guinea Raad en wat de Raad betekende voor het zelfbeschikkingsrecht van Nieuw-Guinea.⁴ Als de toespraken van de aanwezigen analyseren, dan valt op dat het begrip ‘zelfbeschikkingsrecht’ veelvuldig gebruikt wordt. Zelfbeschikkingsrecht is het recht van volken om over zichzelf te beschikken. In dit geval is zelfbeschikkingsrecht het recht van het volk van Nieuw-Guinea, de Papoea’s, om over zichzelf te kunnen beschikken. Het is dus opvallend dat het woord zelfbeschikkingsrecht gebruikt wordt in toespraken door zowel leden van een koloniale raad als door leden van een regering.

Wat de Nederlandse regering en de Nieuw-Guinea Raad met zelfbeschikking bedoelde lijkt niet relevant, omdat na 1963 het zelfbeschikkingsproces teniet werd gedaan. Het kan worden gezien als een laatste mogelijkheid van de Nederlandse regering om Nieuw-Guinea uit Indonesische handen te houden. Het kan ook worden gezien als dé stap van de Nieuw-Guinea Raad naar een onafhankelijk, democratisch Nieuw-Guinea. Een onderzoek naar de betekenis van het begrip ‘zelfbeschikkingsrecht’ voor de Nederlandse regering en de Nieuw-Guinea Raad kan ons niet alleen vertellen wat de aspiraties van Nederland waren, maar ook van de Papoea’s. Omdat 1962 het hoogtepunt was van het conflict tussen Nederland en Indonesië en omdat het conflict ten einde kwam in 1962 is ervoor gekozen om dat jaar als afbakening te gebruiken. Daarom zal er in deze scriptie een antwoord worden gegeven op de vraag: Hoe werd het begrip zelfbeschikkingsrecht gebruikt door de Nederlandse regering en de Nieuw-Guinea Raad in 1962?

In het historiografisch debat over Nederlands Nieuw-Guinea kan men twee invalshoeken onderscheiden; een algemene invalshoek waarbij de gehele geschiedenis van Nieuw-Guinea behaald wordt en een invalshoek waarbij het diplomatieke conflict dat plaatsvond tussen Indonesië en Nederland centraal stond. De meeste werken gaan over het diplomatieke conflict tussen Nederland en Indonesië. In *‘The Trauma of Decolonization. The Dutch and West New Guinea’* schreef Arend Lijphart dat Nederland twaalf en een half jaar spendeerde in Nieuw-Guinea om tevergeefs vast te houden aan

⁴ Pengantara, 8-15 april 1961.

het koloniale rijk met een trauma als gevolg.⁵ William Henderson stelt in *'The Trauma of Decolonization. The Dutch and West New Guinea'* dat het dispuut tussen Nederland en Indonesië voor zowel beide partijen, als voor de internationale gemeenschap succesvol opgelost was. De enige verliezers waren volgens Henderson de Papoea's.⁶ In zijn boek *'Ons Laatste Oorlogje. Nieuw-Guinea: de Pax Neerlandica, de diplomatieke kruistocht en de vervlogen droom van een Papoea-natie'* is John Jansen van Galen van mening dat de Nederlandse belofte van zelfbeschikking een 'Judaskus' was.⁷ P.B.R. de Geus concludeerde in zijn proefschrift *'De Nieuw-Guinea kwestie. Aspecten van buitenlandsbeleid en militaire macht'* dat de Nederlandse regering zowel in 1949 met de onafhankelijkheid van Indonesië als de Nieuw-Guinea kwestie twee keer aan dezelfde steen stootten.⁸

De invalshoek van de algemene geschiedenis van Nieuw-Guinea werd pas na het jaar 2000 gebruikt. Dirk Vlasblom schreef een algemene geschiedenis over de Papoea's genaamd: 'Papoea. Een geschiedenis.' Hierin stelt Vlasblom dat machteloosheid en de verwachting op de bevrijding van het volk door een Messias figuur rode lijnen zijn in de geschiedenis van de Papoea's.⁹ Het laatste, grote en algemene werk over de geschiedenis van Nieuw-Guinea werd door P.J. Drooglever geschreven in opdracht van het ministerie van Buitenlandse Zaken. In: *'Een daad van vrije keuze. De Papoea's van westelijk Nieuw-Guinea en de grenzen van het zelfbeschikkingsrecht'* stelt Drooglever dat er een oplossing dient te worden gevonden die de toekomst van de Papoea's moet verbeteren.¹⁰

Binnen deze invalshoeken wordt de Nieuw Guinea Raad weinig tot niet beschreven. Er is slechts één brochure beschikbaar waarbij de Nieuw-Guinea Raad het hoofdonderwerp is. Met de eenvoudige titel *'De Nieuw-Guinea Raad'* is het geschreven

⁵ Arend Lijphart, *The Trauma of Decolonization. The Dutch and West New Guinea*, (New Haven and London, Yale University Press, 1966), 285.

⁶ William Henderson, *West New Guinea. The Dispute and its Settlement*, (South Orange, Seton Hall University Press, 1973), 252.

⁷ John Jansen van Galen, *Ons laatste oorlogje. Nieuw-Guinea: de Pax Neerlandica, de diplomatie kruistocht en de vervlogen droom van een Papoea-natie*, (Antwerpen, Standaard Uitgeverij 1984), 275.

⁸ P.B.R. de Geus, *De Nieuw-Guinea kwestie. Aspecten van buitenlandse beleid en militaire macht* (Leiden, Uitgeverij Martinus Nijhoff, 1984), 211.

⁹ Dirk Vlasblom, *Papoea. Een geschiedenis*, (Leiden, Slidestone Press, 2019), 506.

¹⁰ P. J. Drooglever, *Een daad van vrije keuze*, 733.

door H.G. Verhoef en uitgegeven in 1961.¹¹ Het nadeel aan deze brochure is dat het enkel informatief is en het conflict uit 1962 niet beschrijft. Het gebrek aan literatuur over de Nieuw-Guinea Raad is problematisch omdat de standpunten van de Raad het beste kunnen weergeven wat de standpunten waren van de Papoease bevolking. Binnen het historiografisch debat van Nederlands-Nieuw-Guinea wordt er vaak óver de Papoea's gesproken, maar weinig mét de Papoea's. Hierdoor worden de Papoea's weggezet als onbelangrijke actoren in het diplomatieke conflict van Nederland met Indonesië, terwijl zij wel degelijk door middel van de Nieuw-Guinea Raad een relevant standpunt innamen.

In deze scriptie zal er gebruik worden gemaakt van drie soorten bronnen: van de Nederlandse regering, van de Nieuw-Guinea Raad en enkele van de Verenigde Naties. De bron van de Nederlandse regering behelst een nota van de Nederlandse regering. Hiervoor is gekozen omdat deze toen destijds geheim was en een inzicht geeft in de beleidsvoering van de Nederlandse regering met betrekking tot het zelfbeschikkingsrecht van Nieuw-Guinea in 1962.

Bronnen van de Nieuw-Guinea Raad bestaan uit een motie en een advies. De Nieuw-Guinea Raad schreef in haar korte bestaan een aantal moties en adviezen die een beeld kunnen geven hoe de Raad tegenover het recht op zelfbeschikking stond. Een kleine kanttekening die geplaatst moet worden is dat er in deze scriptie geen gebruik gemaakt is van de notulen van de verschillende vergaderingen van de Nieuw-Guinea Raad omdat deze als gevolg van de Coronapandemie niet beschikbaar waren. Het hele proces rondom de totstandkoming van het proces van het schrijven van de moties en adviezen is dus niet beschikbaar.

Wat opvalt aan de bronnen van de Nederlandse regering en de Nieuw-Guinea Raad is dat zij verwijzen naar twee bronnen van de Verenigde Naties. Het is daarom logisch om deze bronnen ook kort te behandelen in deze scriptie. De twee bronnen in kwestie zijn artikel 73 van het Handvest van de Verenigde Naties en de Verenigde Naties Resolutie 1514. Beide bronnen gaan over de kwestie van het

¹¹ M.G. Verhoeff, *De Nieuw-Guinea Raad*, (Den Haag, uitgave radiatorubriek Nederlands-Nieuw-Guinea, 1961).

zelfbeschikkingsrecht en daarmee kan worden aangetoond hoe de Raad en de regering zelfbeschikkingsrecht legitimeerden.

Om deze bronnen te analyseren zal er gebruik worden gemaakt van een discoursanalyse. Specifiek zal die analyse zich alleen richten op het begrip 'zelfbeschikking' met betrekking op de primaire bronnen, dit omdat met het analyseren van dit begrip de aspiraties van de Nederlandse regering en de Nieuw-Guinea Raad voldoende ontleed kunnen worden. In het eerste hoofdstuk zal verder worden ingegaan op de discoursanalyse en het begrip 'zelfbeschikking'.

Om de hoofdvraag te beantwoorden zal de scriptie worden opgedeeld in een aantal hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk zal er verder in worden gegaan op de methode. In dit hoofdstuk zal worden uitgelegd wat een discoursanalyse is, hoe het begrip 'zelfbeschikking' definieert kan worden en hoe het begrip gebruikt werd in de afgelopen 160 jaar. In het tweede hoofdstuk zal de geschiedenis van Nieuw-Guinea kort worden besproken en zal er worden uitgelegd hoe de Nieuw-Guinea Raad tot stand kwam en wat de structuur van de Raad was. In de derde deelvraag zal een discoursanalyse plaatsvinden van het begrip 'zelfbeschikkingsrecht' van de bronnen van de Nederlandse regering en de Nieuw-Guinea Raad en zal het diplomatieke conflict tussen Nederland en Indonesië in 1962 verder beschreven worden. Tot slot zal er een conclusie zijn waarbij er een korte samenvatting van de scriptie gegeven wordt. Vervolgens zal er een weloverwegen antwoord op de hoofdvraag geformuleerd worden. Als laatste zullen er een aantal suggesties worden gegeven voor verder wetenschappelijk onderzoek.

Hoofdstuk 1. Discoursanalyse en zelfbeschikkingsrecht, een korte introductie.

Discoursanalyse

Taal is een machtig wapen, zowel op kleine als grote schaal. Taal speelt een belangrijke rol in de waardering en acceptatie die de samenleving heeft voor individuen. Deze acceptatie en waardering wordt ook wel een ‘sociaal goed’ genoemd.¹² Niet alleen taal heeft invloed op sociale goederen, ook politiek heeft dat. Politiek is niet alleen maar de strijd tussen verschillende politieke partijen. Politiek op een veel diepere laag is de manier waarop sociale goederen verdeeld worden: wie krijgt hoeveel geld, status, macht en acceptatie op verschillende gebieden. Wanneer we taal gebruiken staan sociale goederen en haar verdeling ervan op het spel. Men kan dus concluderen dat taal in ruime zin altijd politiek is.¹³

Taal kan gebruikt worden om politieke geschiedenis beter te begrijpen, aangezien taal in ruime zin altijd politiek is. De methode die hiervoor gebruikt kan worden is het uitvoeren van een discoursanalyse. In de taalwetenschappen kan discoursanalyse voor twee methodes gebruikt worden: het bestuderen van connecties tussen zinnen en het bestuderen van taalgebruik in context.¹⁴ Met betrekking tot deze scriptie zal de laatste methode gebruikt worden.

Discoursanalyse met betrekking tot geschiedenis

Als een en hetzelfde woord gebruikt wordt in twee verschillende contexten, dan kan datzelfde woord twee betekenissen hebben. ‘Jij ziet eruit als een pinguïn’ en ‘in de dierentuin zag ik een pinguïn’ zijn twee contexten met twee betekenissen van het woord pinguïn. In het eerste voorbeeld verwijst het woord pinguïn naar de nette kledingstijl van iemand en in de twee zin verwijst het woord pinguïn naar het dier. In hedendaagse situaties kan er sprake zijn van een verschil in context, maar die context kan ook historisch zijn. Waterloo verwijst naar de gelijknamige veldslag waarbij

¹² James Paul Gee, *An Introduction to Discourse Analysis : Theory and Method*, (New York, Taylor & Francis, 2014) 6.

¹³ Gee, *Discourse Analysis*, 8.

¹⁴ Ibidem, 20.

Napoleon Bonaparte in 1815 definitief zijn keizerschap verloor en daarna verbannen werd. Waterloo zou voor lange tijd geassocieerd worden met de veldslag, totdat de Zweedse popgroep ABBA in 1974 het Eurovisie Songfestival won. Sindsdien betekent Waterloo niet alleen maar de beslissende veldslag van Napoleon Bonaparte, maar ook de internationale doorbraak van een Zweedse popgroep. Een discoursanalyse kan dus niet alleen gebruikt worden door taalwetenschappers, maar ook door historici.

Zelfbeschikking

Zelfbeschikking is de zoektocht naar volledige onafhankelijkheid en soevereiniteit door een gemeenschap, met als resultaat om internationale grenzen te herin te delen ten koste van een bestaande staat.¹⁵ Met andere woorden: zelfbeschikking is het recht van een volk om zich territoriaal af te scheiden van een ander volk.

Historisch gebruik van zelfbeschikking

Zelfbeschikking is een relatief nieuw begrip in de politieke geschiedenis. Concepten zoals democratie, scheiding van kerk en staat en de trias politica zijn vele malen ouder dan zelfbeschikking. De eerste keer dat de term zelfbeschikking gebruikt werd was in de tweede helft van de 19de eeuw. Zo sprak de Duitse historicus Theodor Mommsen in 1865 over de zelfbeschikking van de Duitse volken en in 1870 noemde de Duitse filosoof Edouard Zeller zelfbeschikking een algemeen recht voor alle volken.¹⁶ Ondanks het feit dat zelfbeschikking als begrip geïntroduceerd was rond 1870, duurde het nog tientallen jaren voordat het op internationaal gebied een grote rol van betekenis kreeg. Dit kwam door twee wereldleiders aan het einde van de Eerste Wereldoorlog: Vladimir Lenin en Woodrow Wilson.¹⁷

Vladimir Lenin schreef in zijn communistische werken voor de Russische Revolutie dat zelfbeschikking een voorwaarde was voor wereldvrede. In Lenin zijn

¹⁵ Wolfgang Danspeckgruber, *The Self-determination of Peoples. Community, Nation and State in an Interdependent World*, (London, Lynne Rienner Publishers, 2002), 3

¹⁶ Jörg Fisch, *A History of the Self-Determination of Peoples: The Domestication of an Illusion*, (Cambridge, Cambridge University Press 2015, 118.

¹⁷ Rita Augestad Knudsen, *Moments of Self-determination: The Concept of 'Self-determination' and the Idea of Freedom in 20th- and 21st- Century International Discourse*, (London, The London School of Economics and Political Science, 2013), 7.

eigen woorden: 'De bevrijding van alle kolonies, de bevrijding van alle afhankelijke, onderdrukte en niet-soevereine volken is noodzakelijk voor het behouden van internationale vrede.'¹⁸ Woodrow Wilson gaf als president van de Verenigde Staten op 8 januari 1918 een speech die de 'veertien punten' genoemd wordt. Deze speech bevatte veertien elementen die volgens Wilson noodzakelijk waren voor wereldvrede. In deze invloedrijke toespraak pleitte Wilson voor zelfbeschikkingsrecht in Europa voor volken in het Ottomaanse Rijk en voor Oostenrijk-Hongarije.¹⁹

Zelfbeschikking in het interbellum

In het Interbellum was de invloed van Wilson en Lenin op het gebied van zelfbeschikking beperkt; er werden nieuwe Europese landen gecreëerd zoals Polen, Oostenrijk, Hongarije en Joegoslavië, maar buiten Europa werd zelfbeschikking nog niet toegestaan door de Europese grootmachten. Het Sykes-Picot verdrag van 1916, waarbij een groot gedeelte van het Midden-Oosten verdeeld werd onder Engeland en Frankrijk, geeft weer wat de opstelling van Europese grootmachten tegenover zelfbeschikking buiten Europa was. Zelfbeschikking werd pas na de Tweede Wereldoorlog een wijdverspreid fenomeen. Hiervoor zijn vier factoren voor aan te wijzen: het machtsverlies van de koloniale machten als gevolg van twee Wereldoorlogen, opkomend nationalisme in de rest van de wereld, Amerikaanse zorgen over de toekomst van koloniale staten als toekomstbestendige staatsvorm en het gevolg van de antikoloniale politiek van de Sovjet-Unie en het toenemende belang van basale mensenrechten.²⁰

Zelfbeschikking tussen 1945 en 1960

Na de Tweede Wereldoorlog werd zelfbeschikking een begrip met een grotere betekenis en van meer belang. Een voorbeeld hiervan is het opnemen van het begrip zelfbeschikking in de verschillende documenten van de Verenigde Naties. In het Handvest, het oprichtingsverdrag, van de Verenigde Naties komt het begrip zelfbeschikking onder andere voor in hoofdstuk I, artikel 2: 'To develop friendly

¹⁸ Vladimir Lenin, *Fourth Letter from Afar*, 1917.

¹⁹ Richard Falk, 'Self-Determination Under International Law: The Coherence of Doctrine Versus the Incoherence of Experience' in Wolfgang Danspreeckgruber (red), *The Self-determination of Peoples. Community, Nation and State in an Interdependent World*, (London, Lynne Rienner Publishers, 2002), 31-66, 39.

²⁰ Falk, *Self-Determination*, 42-43.

relations among nations based on respect for the principle of equal rights and self-determination of peoples, and to take other appropriate measures to strengthen universal peace'.²¹ Zelfbeschikking is in dit artikel vooral een principe wat gerespecteerd diende te worden en geen recht. In artikel 73 staat dat landen die beheer hebben over volken zonder eigen zelfbestuur, een heilige opdracht hebben het welzijn van die volken op de eerste plaats te zetten, om zelfbestuur te ontwikkelen en om de internationale vrede en veiligheid te bevorderen.²² Uit dit artikel komt naar voren dat kolonistoren de dragende kracht moeten zijn achter het zelfbeschikkingsrecht van volken en niet die volken zelf. Zelfbeschikkingsrecht is in dit Handvest een passief recht dat alleen maar gegeven kan worden door kolonistoren.

Verandering in definitie

Omdat zelfbeschikking een recht was dat gegeven moest worden door de kolonistator ontstonden er conflicten wanneer een volk zelfbeschikking eiste en de kolonistator niet gelijk zelfbeschikking verschaftte. Voorbeelden hiervan zijn de stichting van de staten Israël, Indonesië en Vietnam waar bij alle drie heftige conflicten woedden met respectievelijk Groot-Brittannië, Nederland en Frankrijk voordat de staten zelfbeschikkingsrecht verkregen. Pas na de nederlaag in 1954 van Frankrijk in Vietnam begon steeds meer het besef te komen voor de kolonistatoren dat kolonies het niet meer waard waren om voor te vechten. Dit besef ging gepaard met een massale zelfbeschikkingscampagne door volken in voornamelijk Afrika en Azië. Tussen 1956 en 1960 werden maar liefst 24 landen in Afrika en Azië onafhankelijk.²³ Alleen in het geval van Marokko was er sprake van een gewapend conflict, de Ifni oorlog.²⁴ De andere 23 landen werden onafhankelijk door middel van referenda of verkiezingen.

De definitie van zelfbeschikking veranderde in 1960 toen op 14 december resolutie 1514 in de Verenigde Naties werd aangenomen. Deze resolutie verklaarde onder andere dat alle volken het recht hebben op zelfbeschikking, dat het gebrek aan een goede voorbereiding op politiek, economisch, sociaal of onderwijskundig gebied

²¹ Handvest van de Verenigde Naties, hoofdstuk I, artikel,2 (San Francisco, 1945).

²² Handvest van de Verenigde Naties, hoofdstuk XI, artikel 73, (San Francisco, 1945).

²³ Deze landen zijn: Soedan, Tunesië, Marokko, Ghana, Maleisië, Guinea, Cyprus, Nigeria, Somalië, Ivoorkust, Benin, Mauritanië, Niger, Burkina Faso, Mali, Senegal, Tsjaad, Centraal-Afrikaanse Republiek, Congo-Brazzaville, Gabon, Kameroen, Togo, Madagaskar, Congo-Kinshasa,

²⁴ Rene Pelissier, "Spain's Discreet Decolonization," *Foreign Affairs* 43, no. 3 (April 1965): 522-523.

nooit een argument mag zijn voor het vertragen van onafhankelijkheid en dat alle staten de soevereine rechten van alle volken en hun territoriale integriteit moeten respecteren.²⁵ In deze resolutie wordt zelfbeschikkingsrecht veranderd van een passief recht naar een actief en universeel recht. Ieder volk heeft namelijk het recht het recht op zelfbeschikking en op territorium en dat die rechten moeten door alle staten gerespecteerd worden. De uitslag van de resolutie was 89 voor en 0 tegen met onthoudingen van Spanje, Portugal, Frankrijk, België, het Verenigd Koninkrijk en Zuid-Afrika.²⁶

Tussen 1945 en 1960 veranderde dus de definitie en status van het zelfbeschikkingsrecht en die verandering was niet alleen op papier merkbaar, maar ook in het gebrek van antikoloniale conflicten. Deze verandering was erg belangrijk, want het gaf volken die nog onder een kolonie vielen het vertrouwen op het krijgen van zelfbeschikkingsrecht. Het is in deze context dat de Nieuw-Guinea Raad zich vanaf 1961 wilde voorbereiden op een onafhankelijk en democratisch Nieuw-Guinea door middel van het recht op zelfbeschikking.

²⁵ 1514 (XV). Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples, (New York, 1960).

²⁶ Falk, 'Self-Determination', 43.

Hoofdstuk 2. Nieuw-Guinea als kolonie van Nederland en het ontstaan van de Nieuw-Guinea Raad.

Nieuw-Guinea als kolonie

De Europese geschiedenis van Nederlands-Nieuw-Guinea gaat enkele eeuwen terug. Al rond het jaar 1500 werd de kustlijn van Nieuw-Guinea zichtbaar in de kijkers van Spaanse en Portugese zeevaarders.²⁷ De Nederlandse interesse in Nieuw-Guinea werd gewekt doordat er mogelijk handel mogelijk was en er nagelbomen konden zijn op het eiland.²⁸ Van zowel een bloeiende handel als bloeiende nagelbomen was er geen sprake van op Nieuw-Guinea, maar toch nam de VOC Nieuw-Guinea in bezit. De sultan van Tidore, een Molukse staat, aanvaardde in 1667 de VOC als zijn beschermheer. Omdat de sultan ook 'Papoea en alle eilanden van dien' onder zich had, werd de VOC eveneens beschermheer van die eilanden.²⁹ Door deze gebiedsuitbreiding werd de toen al bestaande kolonie Nederlands-Indië een stuk groter. Nieuw-Guinea bleef een onbelangrijk deel van het koloniale rijk tot de 19de eeuw, toen vonden een aantal ontdekkingsmissies plaats waardoor stukje bij beetje Nieuw-Guinea verkend werd. Ook werden steeds meer gebieden op het eiland geclaimd voor de Nederlandse staat en er werden een aantal nederzettingen gebouwd.³⁰

In 1897 besloot de regering van Nederlands-Indië om Nieuw-Guinea bestuurlijk in te delen, en vanaf 1906 werden de Nederlandse zendelingen steeds succesvoller in hun zendingswerk.³¹ Ook gingen er steeds meer Papoea's naar school. Geleidelijk aan werd de Nederlandse invloed in Nieuw-Guinea vergroot, de eerste stappen naar een volwaardige Nederlandse kolonie waren gezet. De volgende stap naar een volwaardige Nederlandse kolonie was exploitatie. Zo werd er in het Interbellum gehandeld in paradijsvogels, krokodillenhuiden en boomhars en kwam ook de bodemexploitatie op gang. Er werden grote plantages opgezet in katoen, jute en rubber en vanaf 1936 werd er actief naar aardolie gezocht.³²

²⁷ Vlasblom, *Papoea*, 39.

²⁸ *Ibidem*, 40.

²⁹ Drooglever, *Daad van vrije keuze*, 23.

³⁰ *Ibidem*, 27-30.

³¹ *Ibidem*, 61, 67.

³² *Ibidem*, 74-75.

Nieuw-Guinea veranderde enorm; door kerstening, handel en exploitatie werd het belang van Nieuw-Guinea voor Nederland veel groter. Dit werd niet alleen gezien door de Nederlandse regering, maar ook door de Japanse regering. In 1941 werd Nieuw-Guinea onderdeel van het Aziatische strijdtonel van de Tweede Wereldoorlog.

Het dispuut tussen Nederland en Indonesië

Na de Duitse aanval op 10 mei 1940 en de daaropvolgende capitulatie van de Nederlandse staat handhaafde de kolonie Nederlands-Indië zijn zelfstandige bestaan. Deze zelfstandigheid hield slechts korte tijd stand; op 7 december 1941 viel Japan, Nederlands-Indië aan en daaropvolgend startte de Japanse bezetting. De bezetting van Nederlands-Indië had grote gevolgen voor de toekomst van de kolonie. Nieuw-Guinea werd namelijk in 1944 bevrijd door het Amerikaanse leger, dus de terugkeer naar Nederlands bestuur was al in 1944 gemaakt. De rest van Nederlands-Indië werd pas bevrijd na de Japanse capitulatie op 15 augustus 1945 en twee dagen later werd de *Republik Indonesia* uitgeroepen. Het grondgebied van de *Republik Indonesia* bevatte volgens de voorlopige grondwet alle delen van Nederlands-Indië, behalve Nieuw-Guinea.³³ De Nederlandse regering weigerde zich neer te leggen bij het uitroepen van de *Republik Indonesia* en wat volgde was het onafhankelijkheidsconflict tussen Nederland en Indonesië van 1945 tot 1949.³⁴

Dit conflict had tot gevolg dat Nederland zich terugtrok uit wat nu Indonesië is, en de soevereiniteit van het grootste gedeelte van de kolonie overdroeg aan de republiek van de Verenigde Staten van Indonesië. Nederland en Indonesië zouden samengaan in een duale unie: de Nederlands-Indonesische Unie. In deze unie zou Nederlands-Nieuw-Guinea voorlopig een kolonie blijven van Nederland en geen onderdeel van Indonesië, daar zou binnen een jaar een oplossing voor worden gevonden.³⁵ De Nederlandse regering wilde vasthouden aan Nieuw-Guinea omdat zij meende dat Indonesië bij het uitroepen van de *Republik Indonesia*, Nieuw-Guinea geen onderdeel daarvan was en dat de claim op Nieuw-Guinea niet gelegitimeerd was.

³³ Ibidem, 103-104.

³⁴ Ibidem, 66-67.

³⁵ Henderson, *West New Guinea*, 22-23.

Daarnaast meende de Nederlandse regering dat Nieuw-Guinea als opvang kon dienen voor Nederlanders die tot dusver in Nederlands-Indië hadden gewerkt. Tot slot was de Nederlandse regering van mening dat zij Nieuw-Guinea het beste kon ontwikkelen als kolonie.³⁶ Opvallend is dat de Nederlandse regering in 1949 zelfbeschikking geen optie vond, terwijl dat wel zou moeten volgens artikel 73 van het Handvest van de Verenigde Naties. Het standpunt van Indonesië was eenvoudiger; Nieuw-Guinea behoorde tot de kolonie Nederlands-Indië, Indonesië was de directe opvolger van Nederlands-Indië, Nieuw-Guinea behoorde daarom toe aan Indonesië.³⁷

Zowel in 1950, 1951, 1953, 1955 en 1956 vonden er onderhandelingen tussen Nederland en Indonesië plaats waarbij Nederlands-Nieuw-Guinea hoog op de agenda stond. Deze onderhandelingen liepen echter op niets uit, waardoor het dispuut tussen beide landen niet opgelost werd. In 1956 stapte Indonesië uit de Nederlands-Indonesische Unie, de toekomst van Nederlands-Nieuw-Guinea was ongewis.³⁸ Het begin van een conflict over Nieuw-Guinea en haar zelfbeschikkingsrecht was geboren.

Ontstaan van de Raad

Na de gefaalde onderhandelingen in 1956 en het uiteenvallen van de Nederlandse-Indonesische Unie was de conclusie voor de Nederlandse regering helder; Nederlands-Nieuw-Guinea zou geen onderdeel worden van Indonesië. Tegelijkertijd was er gezien het antikoloniale sentiment na de Tweede Wereldoorlog ook de verwachting dat Nederlands-Nieuw-Guinea niet voor eeuwig een Nederlandse kolonie kon blijven. Volgens Jan van Baal, gouverneur van Nederlands-Nieuw-Guinea van 1953 tot 1958, moest de Nederlandse regering de Papoea's perspectief bieden op verzelfstandiging. Van Baal stelde in 1956 dat dit perspectief duidelijk moest zijn, zijn eigen streefjaar voor grote zelfstandigheid van de Papoea's was 1980. Op basis van dit toekomstperspectief schreef van Baal een aantal nota's waarmee hij plannen opstelde voor democratisering op regionaal en centraal niveau.³⁹ Voor de oorlog werd Nederlands-Nieuw-Guinea bestuurd door een klein aantal Nederlandse bestuursambtenaren die werden bijgestaan door ambtenaren van veelal Molukse

³⁶ Drooglever, *Daad van vrije keuze*, 142.

³⁷ Ibidem, 118-120.

³⁸ Henderson, *West New Guinea*, 22-23.

³⁹ Drooglever, *Daad van vrije keuze*, 499.

afkomst. Deze vorm van besturen kende weinig invloed van de lokale bevolking. Voor Pieter Platteel, die gouverneur was van Nederlands-Nieuw-Guinea vanaf 1958 en staatssecretaris van Binnenlandse Zaken van 1959 tot 1963, en verantwoordelijke voor het Nieuw-Guinea beleid, Theo Bot, was inschakeling van de plaatselijke bevolking in het bestuur een belangrijk agendapunt geworden. Uit de nota's van Van Baal, en de agenderingen door Platteel en Bot vloeide het eerste democratische instituut in Nederlands-Nieuw-Guinea voort: de Nieuw-Guinea Raad.⁴⁰

Doelen van de Raad

De Nieuw-Guinea Raad had een viertal doelen voor de Nederlandse regering: het instellen van de Raad zorgde ervoor dat verschillende delen van het land gingen samenwerken waardoor een nationaal gevoel werd gecreëerd. Ook werden inwoners zelf betrokken bij het besturen van hun eigen land waardoor het inzicht zou gaan ontstaan dat het om hun land en hun problemen ging. Als derde zorgde de Raad ervoor dat de vertegenwoordigers vertrouwd werden gemaakt met het dragen van eigen verantwoordelijkheid. Tot slot werd er middels de Raad een gesprekspartner gecreëerd waarmee de Nederlandse overheid politieke, economische en culturele problemen kon bespreken en waarmee zij kon bespreken op welke wijze zelfbeschikkingsrecht voor Nederlands Nieuw-Guinea kon worden bereikt.⁴¹ De Raad werd echter geen vervanger voor de gouverneur, die positie bleef bestaan en stond boven de Nieuw-Guinea Raad.

Verkiezingen van de Raad

Nederlands-Nieuw-Guinea werd opgedeeld in 24 kiesdistricten om zo leden te leveren voor de Nieuw-Guinea-Raad. In de twee grote stedelijke districten vonden rechtstreekse verkiezingen plaats. In veertien andere districten vonden indirecte verkiezingen plaats, kiesgerechtigden kozen kiesmannen die op hun beurt op een volksvertegenwoordiger stemden. In de overige tien districten, waar Nederlands bestuur weinig invloed had, werden er leden benoemd door de regering. Wel konden inwoners van die gebieden voorkeuren aangeven voor leden.⁴² Naast deze 24 gekozen

⁴⁰ Ibidem, 500.

⁴¹ Verhoef, *De Nieuw-Guinea Raad*, 8.

⁴² Drooglever, *Daad van vrije keuze*, 506.

leden waren er twee extra leden gekozen door de regering als vorm van correctie op de uitslagen en waren twee kiesdistricten zo groot dat zij twee vertegenwoordigers hadden.⁴³ Tot slot had de Nieuw-Guinea Raad een voorzitter die tevens lid was; daarmee kwam het aantal leden van de raad op 29 uit. De samenstelling van de Raad was als volgt: er waren dertien autochtone en drie Europese leden verkozen, tien autochtone en drie Europese leden benoemd, waaronder een Europese voorzitter.⁴⁴ Het is opvallend om te zien dat er drie Europese leden verkozen door de Nederlandse regering, waaronder de voorzitter. Kennelijk wilde de Nederlandse regering zelfbeschikking voor de Papoea's, maar wilde ze nog wel enige invloed op het proces.

Taken van de Raad

De Nieuw-Guinea Raad had een aantal taken. De voornaamste taak was het goedkeuren van parlementaire wetten die betrekking hadden op Nederlands-Nieuw-Guinea, de zogenaamde ordonnanties. Daarnaast had de Raad het recht op amendement op de ordonnanties. De Raad had ook het recht om ordonnanties voor te stellen aan de Gouverneur, het recht van initiatief om belangrijke zaken aangaande Nederlands-Nieuw-Guinea aan te kaarten, en daarnaast had de Raad ook het recht van petitie. Tot slot had de Raad het recht op inlichtingen van de Gouverneur over belangrijke Nieuw-Guineese zaken, het recht van interpellatie. Een belangrijk recht dat de Raad miste was het budgetrecht. De begroting van Nederlands Nieuw-Guinea werd wel besproken in de Raad, maar de Raad mocht er niet over stemmen.⁴⁵ De reden waarom de Nieuw-Guinea Raad geen budgetrecht had, lag in het feit dat de Nederlandse staat grotendeels opdraaide voor de kosten van Nederlands-Nieuw-Guinea. Pas wanneer Nieuw-Guinea over voldoende inkomsten zou beschikken zou de Raad het recht krijgen om over haar eigen begroting te stemmen.⁴⁶

De Nieuw-Guinea Raad was op het gebied van koloniaal bestuur een hele vooruitgang. Er vonden gedeeltelijke directe verkiezingen plaats voor een Raad die verschillende, belangrijke rechten had ten opzichte van de Nederlandse regering. Het

⁴³ Verhoef, *De Nieuw-Guinea Raad*, 3-5.

⁴⁴ *Ibidem*, 5.

⁴⁵ *Ibidem*, 6-7.

⁴⁶ Drooglever, *Daad van vrije keuze*, 506.

gaat echter te ver om de Raad een volwaardige voorloper van een Nieuw-Guinees parlement te noemen. De gouverneur van Nieuw-Guinea stond boven de Raad in hiërarchie, door middel van het benoemen van enkele Europese leden in de Raad had de Nederlandse regering een vinger aan de pols en de Raad had niet alle rechten die een parlement heeft. Het begin was er, maar het eindpunt van een democratisch instituut was nog lang niet bereikt.

Hoofdstuk 3. Het internationale conflict tussen Nederland en Indonesië in 1962 en het gebruik van het begrip zelfbeschikking door de Nieuw-Guinea Raad en de Nederlandse regering.

Er kan worden gesteld dat het conflict door het oprichten van de Nieuw-Guinea Raad verhevigde. Zoals eerder naar voren kwam stapte Indonesië uit de Nederlands-Indonesische Unie in 1956. Hierdoor werd de relatie tussen Nederland en Indonesië nog slechter en de relatie zou alleen maar verergeren. In 1960 werden de diplomatieke relaties tussen beide landen helemaal verbroken en tegelijkertijd begon Indonesië zich steeds beter te bewapenen met behulp van de Sovjet-Unie, Groot-Brittannië en de Verenigde Staten van Amerika.⁴⁷ Deze bewapening zorgde voor een kleine wapenwedloop, als reactie begon ook Nederland zich beter te bewapenen en meer troepen te sturen naar Nederlands-Nieuw-Guinea.⁴⁸ Het hoogtepunt van deze wapenwedloop was het sturen van het Vliegkampschip de Hr. Ms. Karel Doorman in de zomer van 1960 naar Nieuw-Guinea door de Nederlandse regering ter bescherming van de kolonie.⁴⁹ Dit besluit viel niet in goede aarde in de internationale politiek, zowel bij Indonesië als bij westerse gezinde regeringen zoals de Filipijnen Japan. Dat landen met westers gezinde regeringen voor Indonesië kozen en niet voor Nederland in dit dispuut toont aan hoe de verhoudingen lagen voor de Nederlandse regering.⁵⁰

De slag bij Vlakke Hoek

Was er tot 1962 nog sprake van een 'koude oorlog' tussen Nederland en Indonesië waarbij er vooral sprake was van dreiging met een militair conflict en het bewapenen van de legers; op 15 januari 1962 werd de 'oorlog' 'warm' door de slag bij Vlakke Hoek. Op die avond zetten drie Indonesische motortorpedoboten met ongeveer 150 man aan boord koers naar de Etnabaai, een baai in het zuiden van Nederlands-Nieuw-Guinea. Bij de Vlakke Hoek werden de boten ontdekt door een Neptune-verkenningsvliegtuig waarna twee fregatten koers zetten om de infiltratie tegen te gaan. Toen een van de

⁴⁷ Lijphart, *The Trauma of decolonisation*, 19.

⁴⁸ *Ibidem*, 19.

⁴⁹ Geus, *Nieuw-Guinea Kwestie*, 122-124.

⁵⁰ *Ibidem*, 124-125.

boten vuurde op het vliegtuig grepen de fregatten in. Een van de boten werd geraakt en zonk, de andere boten keerden met hoge vaart terug naar hun uitvalsbasis. Door het zinken van de boot vielen een aantal doden, waaronder een Indonesische marinecommandant; de rest van de opvarenden overleefde de slag en werden opgepikt door de Nederlandse fregatten.⁵¹

Gevolgen van de slag

De reactie van de Nederlandse regering was tweeledig: aan de ene kant toonde zij grote zorgen over de verscherping van het conflict, maar toonde zich nog wel bereid tot een gesprek met Indonesië. Aan de andere kant stuurde ze een paar honderd extra militairen naar Nieuw-Guinea om alle eenheden ter plaatste te bemannen volgens de oorlogsbemanningslijsten.⁵² In de Nieuw-Guinea Raad was er sprake van grote verontrusting. Die kwam tot uiting in twee aangenomen moties op de vergadering van 22 januari 1962. De eerste pleitte voor vergroting van weerbaarheid van het Papoease volk door de Nederlandse regering middels 'hetzij snelle uitbereiding van het Papoea Vrijwilligers Korps, hetzij opleiding en bewapening van vrijwilligersorganen'⁵³ Een andere motie sprak in iets neutralere bewoordingen over het conflict, en in het kader van zelfbeschikking is deze motie een stuk interessanter dan de vorige.

Motie van de Nieuw-Guinea Raad

Deze bovengenoemde motie ging in op de oorlogsdreigementen vanuit Indonesië die leidden tot het vuurgevecht op 15 januari. Het eerste punt van de motie hield in dat er een einde moest komen aan het bloedvergieten tussen beide partijen. Het tweede punt was de benadrukking van het onoverkoombare verschil in standpunten tussen Indonesië en Nederland. Nederland hield vast aan het zelfbeschikkingsrecht voor Nieuw-Guinea, en Indonesië hield vast aan haar koloniale doelstellingen; dat West-Papoea aan het grondgebied van Indonesië moest worden toegevoegd. Dan stelt de motie 'dat sinds de vestiging van bestuur in 1898 nog nimmer aan de Papoea's is

⁵¹ Ibidem, 163.

⁵² Ibidem, 163-164.

⁵³ Nationaal Archief, Den Haag, 2.10.54 Inventaris van het archief van het Ministerie van Koloniën en opvolgers: Dossierarchief 1945-1963, 07.51 Nieuw-Guinea Raad, het Nationaal Archief, 8734 Moties 1962, motie Vrijwilligerskorps, 22 januari 1962.

gevraagd in welke richting hun verlangens met betrekking tot hun toekomst gaan'.⁵⁴ De conclusie van de motie is dat de Nederlandse regering er binnen de Verenigde Naties op moet aandringen om een commissie te zenden naar Nieuw-Guinea, 'welke moet nagaan welke verlangens er thans leven onder het Papoea-volk op grond waarvan Nederland en Indonesië mogelijk een vreedzame oplossing ten aanzien van de kwestie Nieuw-Guinea kunnen vinden.'⁵⁵

Discoursanalyse van de motie

Wanneer we op deze motie een discoursanalyse gebruiken met betrekking tot zelfbeschikking, vallen een aantal zaken op. Allereerst wordt in de hele motie het woord zelfbeschikking maar één keer gebruikt. Dit is een groot contrast met alle toespraken die gehouden werden op 5 april 1961 toen de Nieuw-Guinea Raad geïnstalleerd. Daarin werd het woord zelfbeschikking veelvuldig gebruikt. Een ander opvallend detail aan het gebruik van het begrip zelfbeschikking is dat het niet van Papoease kant komt, maar van Nederlandse kant: 'Dat Nederland vasthoudt aan het zelfbeschikkingsrecht van het Papoeavolk'. De schrijvers van deze motie noemen dit zelfbeschikkingsrecht in een adem met de koloniale doelstellingen van Indonesië, waaruit kan worden opgemaakt dat zij zich neutraal opstellen.

Vanwege het spaarzame gebruik van het begrip zelfbeschikking en vanwege het feit dat het werd gebruikt om het Nederlandse standpunt weer te geven en niet het Papoease, kunnen we concluderen dat de Nieuw-Guinea Raad het begrip zelfbeschikking niet openbaar wilde gebruiken. Een reden hiervoor is de manier hoe de Nederlandse regering omging met het begrip zelfbeschikkingsrecht. Zoals in de nota van staatssecretaris Bot later in deze scriptie duidelijk zal worden is de betekenis van zelfbeschikkingsrecht voor de Nederlandse regering koloniaal van aard. Deze betekenis kwam niet overeen met de betekenis van resolutie 1514 van de Verenigde Naties, die veel gunstiger was voor volken onder koloniaal bewind. De Nieuw-Guinea Raad kon ervoor hebben gekozen om afstand te nemen van de Nederlandse betekenis van

⁵⁴ Nationaal Archief, Den Haag, 2.10.54 Inventaris van het archief van het Ministerie van Koloniën en opvolgers: Dossierarchief 1945-1963, 07.51 Nieuw-Guinea Raad, het Nationaal Archief, 8734 Moties 1962, motie commissie VN, 22 januari 1962.

⁵⁵ Motie commissie VN.

zelfbeschikkingsrecht om hun eigen positie in de internationale politiek duidelijker weer te geven.

Een andere reden voor het gebruiken van de Nederlandse betekenis van zelfbeschikkingsrecht is de Slag bij Vlakke Hoek, zeven dagen eerder. Dit was het eerste gewapende treffen tussen Nederland en Indonesië en gezien de internationale reacties op het zenden van de Karel Doorman naar Nieuw-Guinea was het niet onlogisch dat de V.N. in het geval van een gewapend conflict niet de kant van Nederland zou kiezen. Op 17 december 1961 was India de Portugese koloniale enclave Goa binnengevallen en omdat de Sovjet-Unie een resolutie veto-den waarin stond dat de Indiase troepen zich moesten terugtrekken kon India haar gang gaan.⁵⁶ De Slag bij Vlakke Hoek kon gezien worden als een teken aan de wand dat Nederlands-Nieuw-Guinea bijna ten einde was. Enige angst voor het Indonesische leger en de gevolgen van een verovering van Indonesië waren dus op 22 januari 1962 niet ongegrond.

Advies van de Nieuw-Guinea Raad

Een maand na de slag bij Vlakke Hoek schreef de Nieuw-Guinea Raad een rapport met betrekking tot het zelfbeschikkingsrecht. In dit adviesrapport gaf de Raad weer hoe zij als vertegenwoordiger van het Papoease volk tegenover het zelfbeschikkingsrecht stond. In dit advies wordt het begrip zelfbeschikking acht keer genoemd. Het eerste standpunt van de Raad is duidelijk: "Het Papoeavolk als etnische eenheid heeft het recht om over zijn eigen lot te beschikken overeenkomstig punt 2 van de dekolonisatie-resolutie 1514 (XV), luidende: 'All peoples have the right to self-determination; "by virtue of that right they freely determine "their political status and freely pursue their economic, social and cultural development"'.⁵⁷

Ook stelt dit advies dat, op basis van punt drie van resolutie 1514, onvoldoende economische of sociale ontwikkeling geen reden is om zelfbeschikking tegen te houden. Anderzijds, stelt het advies, zijn er bepaalde minimumvoorwaarden waaraan voldaan moet worden om een adequate volksvertegenwoordiging te hebben. Daarom

⁵⁶ Geus, Nieuw-Guinea kwestie, 154.

⁵⁷ P.J. Drooglever en M.J.B. Schouten met medewerking van M. Scherer en A.E. Wassing, *Nederlands-Indonesische betrekkingen 1950-1963* (Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Den Haag 2006); http://resources.huygens.knaw.nl/watermarker/pdf/nib/pdf_afbeeldingen/5000/5129.pdf.

wordt er voorgesteld om alle delen van Nieuw-Guinea die dat nog niet zijn, zo snel mogelijk onder bestuur te brengen en om het onderwijs in Nieuw-Guinea zo snel mogelijk te verbeteren.⁵⁸

Tot slot kent het adviesrapport een aantal afsluitende punten waarin gesteld wordt dat: overname door Indonesië afgewezen wordt, omdat de Raad vreest dat het land het zelfbeschikkingsrecht van de Papoea's niet zal laten uitoefenen; dat een andere machthebber dan Nederland slecht is voor het zelfbeschikkingsproces en dat daarom beheer van Nieuw-Guinea door Nederland de voorkeur krijgt boven een ander land of de V.N. en dat de Raad het van het grootste belang acht dat er een commissie door de V.N. wordt gestuurd naar Nieuw-Guinea overeenkomstig de eerdergenoemde motie.⁵⁹

Discoursanalyse van het advies

Een groot verschil met de eerder behandelde motie is enerzijds het veelvoudige gebruik van het begrip zelfbeschikking en anderzijds de argumentatie van het recht op zelfbeschikking. Zoals eerder genoemd werd zelfbeschikking acht keer genoemd wat in schril contrast staat met de ene keer dat het begrip genoemd werd in de motie over het sturen van een V.N. commissie. Een reden hiervoor kan gevonden worden in het karakter van het advies. Dit advies is geschreven door de Nieuw-Guinea Raad in opdracht van de Nederlandse overheid, wat inhoudt dat het advies een geheim karakter had. In de begeleidende brief van gouverneur Platteel bij dit advies staat op elke pagina dat het om vertrouwelijk informatie gaat.⁶⁰ Doordat het om vertrouwelijke informatie ging en niet om een openbare motie konden leden van de Nieuw-Guinea Raad vrijuit spreken. Hieruit kunnen we concluderen dat, aangezien de Nieuw-Guinea Raad vrijuit kon spreken, ze dat ook deed en daarin soms ook ver ging. Een voorbeeld hiervan is de dringende oproep om fors meer te investeren in het onderwijs of het standpunt dat Indonesië het gebied niet over mag nemen omdat daardoor het zelfbeschikkingsrecht in gevaar is.

⁵⁸ *NIB 50-63*: 5129.

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ *Ibidem*.

De argumentatie van de Raad voor het recht op zelfbeschikking bestaat uit resolutie 1514 van de Verenigde Naties. In resolutie 1514 wordt er verklaard dat alle volken het recht hebben op zelfbeschikking.⁶¹ Resolutie 1514 gaat er dus vanuit dat zelfbeschikking een algemeen, universeel recht is dat voor elk land geldt. Volgens de Nieuw-Guinea Raad is beheer onder Nederland het beste voor het proces van zelfbeschikking omdat huidige situatie het meest stabiel is. Volgens deze resolutie en dus ook volgens de Raad, betekent dit niet dat alléén Nederland het recht op zelfbeschikking kan schenken aan de Papoea's, dat universele recht hebben ze al.

De aanloop naar het akkoord van New York

Een half jaar na de slag bij Vlakke Hoek, op 15 augustus 1962, ondertekende Nederland het akkoord van New York waarbij het afstand deed van Nieuw-Guinea aan Indonesië. Met dit akkoord was de Nieuw-Guinea Raad uitgespeeld en hield zij op met bestaan. Ze mocht op 27 augustus formeel gezien uitspreken of zij het akkoord zou aanvaarden, maar echt invloed had de Raad niet op het akkoord van New York.⁶² De onderhandelingen van het akkoord stonden officieel onder leiding van de Verenigde Naties, maar in feite hadden de Verenigde Staten de regie in handen.⁶³ Om de ommekeer van de Nederlandse regering te begrijpen met betrekking op het behouden van Nieuw-Guinea moeten we kijken naar de rol van de Verenigde Staten in het oplossen van het conflict tussen Nederland en Indonesië.

De Nederlandse diplomaat Herman van Rooijen stuurde op 20 december 1961 een telegram naar de Nederlandse regering met daarin een aantal conclusies. Zo wilde de Amerikaanse regering zelfs niet op concrete vragen antwoord geven op de vraag of de Nederlandse regering hulp kon verwachten bij Indonesische agressie. Ook zagen de VS zichzelf als behulpzame vriend van beide partijen en wilden ze actief meewerken aan de kans om het conflict op te lossen.⁶⁴ Toen minister Luns van Buitenlandse Zaken op 2 maart 1962 ontvangen werd door President Kennedy was het standpunt van de Amerikaanse regering duidelijk: de oorlog in Vietnam had prioriteit en daarom moest

⁶¹ 1514 (XV). Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples, (New York, 1960).

⁶² Drooglever, *Daad van vrije keuze*, 567-568

⁶³ Ibidem, 424.

⁶⁴ De Geus, 156.

men Soekarno te vriend houden, de strategische waarde van Nieuw-Guinea was niet groot genoeg om daarvoor risico's te lopen en Amerika was niet van plan om op militair gebied betrokken te raken bij het conflict.⁶⁵

Het Bunker-plan

Deze reis van Luns bracht de situatie in een stroomversnelling. In Washington kreeg Luns ook te horen dat Soekarno had ingestemd met onderhandelingen met een derde man. Deze derde man was de Amerikaanse diplomaat Ellsworth Bunker, die namens de VN zou optreden. In Den Haag werd er geconcludeerd dat er van de VS weinig te verwachten viel en dat het zelfbeschikkingsrecht van de Papoea's kennelijk geen hoge prioriteit had.⁶⁶ De Nederlandse regering stond met de rug tegen de muur. Zowel wat betreft grootte als kwaliteit was het Indonesische leger superieur aan het Nederlandse leger.⁶⁷ De Indonesische regering had haar oorlogsdreiging op 15 januari kracht bijgezet, in het geval van een conflict was de VN door een veto van de Sovjet-Unie machteloos en de Amerikanen waren niet van plan om het Nederlandse leger bij te staan. Hoe graag de Nederlandse regering ook wilde, het kon niet anders dan akkoord gaan met onderhandelingen met Indonesië onder toezicht van Bunker. Ellsworth Bunker kwam op 2 april met een aantal voorstellen die het Bunker-plan genoemd word:

-Nederland zou de soevereiniteit van Nieuw-Guinea overdragen aan een tijdelijke autoriteit onder bestuur van de Verenigde Naties die tussen de een en twee jaar het gebied zou besturen, daarna zou het gebied worden overgedragen aan Indonesië.

-Er zou een gefaseerde bestuursoverdracht plaatsvinden tussen Nederland en Indonesië waarbij binnen een jaar eerst het Nederlandse ambtenarenapparaat vervangen zouden worden door internationaal personeel, dat vervolgens een jaar later weer zou plaatsmaken voor Indonesische ambtenaren.

⁶⁵ Drooglever, *Daad van vrije keuze*, 442.

⁶⁶ Ibidem, 443-444.

⁶⁷ Ibidem, 425.

-Na een nader te bepalen aantal jaren zou het Papoease volk een 'daad van vrije keuze' krijgen waarin de bevolking kon stemmen of ze onderdeel van Indonesië wilde worden of zouden kiezen voor zelfbeschikking.

-Na de ondertekening van de overeenkomst werden de normale diplomatieke betrekkingen hervat.⁶⁸

Overigens voelde de Papoea's zich bijzonder beledigd door het feit dat de Amerikanen een plan maakten over de Papoea's zonder de Papoea's. In een gesprek op 15 juli 1962 met Elsworth Bunker stelt Nicolaas Jouwe, een lid van de Nieuw-Guinea Raad en onderdeel van de Nederlandse onderhandelingsdelegatie, dat Nederland niets aan Nieuw-Guinea heeft. 'On the contrary: each year they put a million guilders in Nieuw-Guinea. We colonize them!'⁶⁹ Dit argument deed Bunker echter niets en de onderhandelingen gingen door, zonder de Papoea's als gelijke partij.⁷⁰

De nota van Bot

De Nederlandse regering kon het plan niet gelijk accepteren, want het zelfbeschikkingsrecht van de Papoea's werd te weinig in acht genomen. Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken Theo Bot schreef op 5 juli 1962 een nota aan de Ministerraad. In deze nota ging Theo Bot dieper in op de onderhandelingen met Indonesië, het Bunker-plan en het zelfbeschikkingsrecht van de Papoea's.

Bot stelt dat er met betrekking tot de Bunker-voorstellen twee opties waren, het plan accepteren of onderhandelen. De eerste optie was het accepteren van het plan: 'De Nederlandse Regering krijgt op grond van het gestelde sub 4 van de Bunkervoorstellen haars inziens duidelijk afdoende garanties voor de verwezenlijking van het zelfbeschikkingsrecht van de Papoea's'.⁷¹ Hierbij wijst sub 4 van de Bunkervoorstellen naar de 'daad van vrije keuze'. De tweede optie zou onderhandelen over het plan zijn. ' Een tussensituatie zou ontstaan, indien de Ned. Regering van

⁶⁸ De Geus, 178.

⁶⁹ John Jansen van Galen, *Ons laatste oorlogje*, 9.

⁷⁰ Ibidem, 10.

⁷¹ P.J. Drooglever en M.J.B. Schouten met medewerking van M. Scherer en A.E. Wassing, *Nederlands-Indonesische betrekkingen 1950-1963* (Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Den Haag 2006); http://resources.huygens.knaw.nl/watermarker/pdf/nib/pdf_afbeeldingen/4000/4949.pdf.

oordeel zou zijn, dat wellicht de verkregen garanties niet volledig waterdicht zijn, doch dat in de bestaande situatie zekere kansen aanwezig kunnen worden geacht - dat in de komende jaren de essentie van het zelfbeschikkingsrecht voor de Papoea's toch zou kunnen worden verwezenlijkt.⁷²

Na het verkennen van de opties en de daaruit volgende gevolgen spreekt Bot zich uit een beslissing die de Nederlandse regering ook zou kunnen nemen: het abandonnement (verlating) van Nederlands-Nieuw-Guinea wanneer het zelfbeschikkingsrecht van de Papoea's niet gegarandeerd zou worden. Bot zegt daarover dat: 'ten aanzien van het eerste aspect - een abandonnement of aankondiging daartoe, zonder meer, wanneer de minimum garanties voor het zelfbeschikkingsrecht van de Papoea's niet zouden worden verkregen - moet worden gesteld, dat zulks enerzijds spelen met vuur zou zijn en anderzijds niet de Nederlandse verantwoordelijkheid voor hetgeen daarna zou gebeuren zou opheffen.'⁷³ Tot slot concludeert Bot dat 'moet worden geacht voor het zo goed mogelijk verwezenlijken van het zelfbeschikkingsrecht van de Papoea's van Nederlands-Nieuw-Guinea en de inlossing jegens hen van de Nederlandse beloften op basis van art. 73 van het Handvest der Ver. Naties.'⁷⁴

Discoursanalyse van de nota

Staatssecretaris Bot gebruikt het begrip zelfbeschikkingsrecht in deze nota vier keer. Wat opvalt aan het gebruik van het begrip is dat hij eerst in het midden laat of de Bunkervoorstellen voldoende garanties bevatten voor het zelfbeschikkingsrecht van de Papoea's, gezien het feit dat hij de Nederlandse regering twee opties geeft, namelijk onderhandelen of accepteren. Wat niet in de bovenstaande citaten vermeld staat, maar wel in een voetnoot over de opties, is dat er een situatie buiten beschouwing werd gelaten waarin Indonesië een grote aanval zou lanceren op Nederlands-Nieuw-Guinea.⁷⁵ Zoals eerder genoemd was het Nederlandse leger zowel op kwantitatief als kwalitatief niveau inferieur aan het Indonesische leger. Een grote aanval van Indonesië

⁷² NIB 50-63: 4949.

⁷³ Ibidem.

⁷⁴ Ibidem.

⁷⁵ Ibidem.

zou lastig afgeslagen kunnen worden door Nederland, wat kan verklaren waarom Bot de optie van onmiddellijk accepteren ook had verkend.

Naast de onderhandelingsopties verkent Bot ook de optie om zowel de onderhandelingen als Nederlands-Nieuw-Guinea te verlaten als zelfbeschikkingsrecht niet voldoende gegarandeerd zou worden. Bot stelt dat deze optie niet zijn voorkeur heeft vanwege twee aspecten. Allereerst zal het 'spelen met vuur zijn', aangezien Indonesië in de kaart zou worden gespeeld. Het land zou immers krijgen wat het nastreefde, namelijk Nieuw-Guinea. Ook stelt Bot dat het verlaten van Nieuw-Guinea ervoor zorgt dat Nederland haar belofte aan de Papoea's al helemaal zou breken, door simpelweg niet voor hun zelfbeschikkingsrecht te strijden.

Bot concludeert dat Nederland zo hard mogelijk zou moeten strijden voor het zelfbeschikkingsrecht van de Papoea's aangezien de Nederlandse regering aan de Papoease bevolking beloftes heeft gedaan op basis van het Handvest van de Verenigde Naties. Opvallend daaraan is dat Bot het Handvest aanhaalt van de Verenigde Naties. Hierin wordt in artikel twee namelijk gesproken over het ontwikkelen van vriendelijke relaties op basis van, onder andere, het respect voor de zelfbeschikking van volken.⁷⁶ In hoofdstuk 73, aangehaald door Bot, staat dat landen zoals Nederland, een verplichting aanvaarden voor de ontwikkeling van het welzijn van gebieden, zoals Nieuw-Guinea, en zelfbestuur moeten stimuleren.⁷⁷ Het handvest gaat ervan uit dat zelfbeschikking een recht is dat alleen gegeven kan worden door de kolonisator aan een volk binnen een kolonie. Hieruit kunnen we opmaken dat Bot uitgaat van een zelfbeschikkingsrecht dat alleen door Nederland gegeven kan worden; hierin kan de reden liggen voor zijn peidooi dat de Nederlandse regering niet zomaar akkoord moet gaan met de Bunkervoorstellen. Het zelfbeschikkingsrecht dat alleen door Nederland gegeven kon worden aan de Papoea's kwam door de voorstellen van Ellsworth Bunker in gevaar.

⁷⁶ Handvest van de Verenigde Naties, hoofdstuk I, artikel 2, (San Francisco, 1945).

⁷⁷ Handvest van de Verenigde Naties, hoofdstuk XI, artikel 73, (San Francisco, 1945).

Conclusie

Tegen het einde van de geschiedenis van Nederlands-Nieuw-Guinea neemt het recht op zelfbeschikking een belangrijk rol in. In deze scriptie is geprobeerd om dit zelfbeschikkingsrecht te duiden. Eerst is er behandeld wat er verstaan wordt onder zelfbeschikking en hoe taal door middel van een discoursanalyse gebruikt kan worden om historisch onderzoek te doen. Daarna is kort de geschiedenis behandeld van Nieuw-Guinea met betrekking tot Nederland en is er besproken wat de Nieuw-Guinea Raad was en waarom hij opgericht is. Tot slot zijn de internationale relaties tussen Nederland en de Verenigde Staten en Indonesië in 1961 en 1962 aan bod gekomen en is er geanalyseerd hoe deze relaties invloed hadden op het gebruik van het begrip zelfbeschikking door de Nieuw-Guinea Raad en de Nederlandse regering.

Als er gekeken wordt naar de discoursanalyses van het begrip zelfbeschikking dan vallen daar een aantal conclusies uit te trekken. Allereerst is de openbaarheid van de motie, nota of het advies belangrijk. De nota en het advies zijn in vertrouwelijke omgevingen geschreven en bedoeld voor de Nederlandse regering. Doordat er sprake was van vertrouwelijke omgevingen, kon er vrijuit gesproken worden over het conflict met Indonesië en de betekenis van het zelfbeschikkingsrecht. Bij de motie van de Nieuw-Guinea Raad was daar geen sprake van, omdat moties onder de handelingen van de Nieuw-Guinea Raad vallen en daarmee openbaar waren. Hierdoor is er door de Raad bij de motie terughoudender gesproken over zelfbeschikkingsrecht omdat zij het niet eens waren met de betekenis van de Nederlandse regering van het woord zelfbeschikkingsrecht.

De Nederlandse regering beriep zich op het Handvest van de Verenigde Naties. Toen het Handvest in 1945 geschreven werd, was zelfbeschikking een minder belangrijk begrip dan in 1962 en daardoor werd het begrip minder waarde toegekend. In het Handvest komt naar voren dat zelfbeschikkingsrecht vooral als principe wordt gezien dat verleend kan worden aan de kolonie door de kolonisator. Staatssecretaris Bot stelt in zijn nota dat zelfbeschikking de Papoea's toekomst op basis van het Handvest. Hiermee onderschrijft Bot, en zo ook de regering, de betekenis van zelfbeschikkingsrecht zoals het in 1945 omschreven werd, als gunst van kolonisator aan de kolonie. Met deze betekenis heeft de Nieuw-Guinea Raad moeite, omdat de

Nederlandse regering nog steeds vasthoudt aan koloniale verhoudingen tussen Nederland en Nieuw-Guinea.

De Nieuw-Guinea Raad geeft een andere betekenis aan het recht op zelfbeschikking, omdat zij zich beriep op resolutie 1514 van de Verenigde Naties. In deze resolutie werd er verklaard dat zelfbeschikking een universeel recht was voor alle volken en geen gunst van kolonisator aan de kolonie. De Nieuw-Guinea Raad beriep zich op dit universele recht en met de koloniale aspiraties van Indonesië in het achterhoofd, zette zij alles op alles om dit recht uit te voeren. Een opvallend gevolg van deze argumentatie is dat de Raad verklaart dat onder beheer van Nederland het recht op zelfbeschikking op de snelste en beste wijze werkelijkheid zou worden. Een koloniale raad die op basis van een internationale resolutie verklaart dat het eigen volk het universele recht heeft op zelfbeschikking, en die, om dat doel zo goed mogelijk te bereiken, beredeneert welke mogelijkheid het beste beheer kan hebben over de kolonie: het is hier de kolonie die de kolonisator uitkiest. De koloniale wereld staat hier op zijn kop. Nicolaas Jouwe ging zelfs nog een stapje verder door te stellen dat Nieuw-Guinea, Nederland koloniseert.

Al met al kunnen we op basis van de discoursanalyse een antwoord formuleren op de hoofdvraag: Hoe werd het begrip zelfbeschikkingsrecht gebruikt door de Nederlandse regering en de Nieuw-Guinea Raad in 1962? Het begrip zelfbeschikkingsrecht werd door de Nederlandse regering gebruikt als laatste strohalm van haar koloniale bezit. Antikolonialisme was in een vergevorderd stadium beland in 1962 en van langdurig bezit van Nieuw-Guinea was geen sprake. De kolonisator die haar kolonie het recht op zelfbeschikking geeft, het zou poëtisch einde moeten zijn van een eeuwenlang hoofdstuk. Voor de Nieuw-Guinea Raad zou het niet verkrijgen van zelfbeschikkingsrecht geen poëtisch einde moeten zijn, maar een mooi begin van een nieuw natiestaat. Zelfbeschikking, niet verkregen door een bloederige onafhankelijkheidsoorlog, maar door een internationaal verdrag. Het is in dit opzicht des te pijnlijker dat er door een internationale overeenkomst bijna 60 jaar later nog steeds geen onafhankelijk West-Guinea is.

Geschiedschrijving is nooit af, en de relatie van de Nieuw-Guinea Raad en de Nederlandse regering met betrekking tot zelfbeschikking is hierin geen uitzondering.

Op dit gebied is er verschillend toekomstig onderzoek mogelijk. In deze scriptie is er gebruik gemaakt van primaire bronnen van de Nederlandse regering en van de Nieuw-Guinea Raad. Interessant om te onderzoeken is het Indonesische standpunt met betrekking tot zelfbeschikking van Nieuw-Guinea op basis van Indonesische primaire bronnen en dat standpunt vervolgens te vergelijken met bijvoorbeeld dat van Nederland. Een andere interessante optie is het onderzoeken van nog meer meningen van de Papoease bevolking zelf. In deze scriptie is volksvertegenwoordiging gebruikt van de Papoea's, maar de gewone Papoea is niet aan bod gekomen. Dit perspectief zou wellicht voor andere conclusies kunnen zorgen, dus meer onderzoek kan goed zijn om ons zicht op het Papoease perspectief te verbreden.

Literatuurlijst

Bronnen

- 1514 (XV). Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples, (New York, 1960).
- Drooglever, P.J. en M.J.B. Schouten met medewerking van M. Scherer en A.E. Wassing, *Nederlands-Indonesische betrekkingen 1950-1963* (Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Den Haag 2006);
http://resources.huygens.knaw.nl/watermarker/pdf/nib/pdf_afbeeldingen/5000/5129.pdf.
- Drooglever, P.J. en M.J.B. Schouten met medewerking van M. Scherer en A.E. Wassing, *Nederlands-Indonesische betrekkingen 1950-1963* (Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Den Haag 2006);
http://resources.huygens.knaw.nl/watermarker/pdf/nib/pdf_afbeeldingen/4000/4949.pdf.
- Handvest van de Verenigde Naties, hoofdstuk I, artikel,2, (San Francisco, 1945).
- Handvest van de Verenigde Naties, hoofdstuk XI, artikel 73, (San Francisco, 1945).
- Lenin, Vladimir '*Fourth Letter from Afar*, 1917.
- Nationaal Archief, Den Haag, 2.10.54 Inventaris van het archief van het Ministerie van Koloniën en opvolgers: Dossierarchief 1945-1963, 07.51 Nieuw-Guinea Raad, het Nationaal Archief, 8734 Moties 1962, motie Vrijwilligerskorps, 22 januari 1962.
- Nationaal Archief, Den Haag, 2.10.54 Inventaris van het archief van het Ministerie van Koloniën en opvolgers: Dossierarchief 1945-1963, 07.51 Nieuw-Guinea Raad, het Nationaal Archief, 8734 Moties 1962, motie commissie VN, 22 januari 1962.
- Pengantara, 8-15 april 1961.

Literatuur

- Danspeckgruber, Wolfgang, *The Self-determination of Peoples. Community, Nation and State in an Interdependent World*, (London, Lynne Rienner Publishers, 2002).
- Drooglever, P.J. *Een daad van vrije keuze. De Papoea's van westelijk Nieuw-Guinea en de grenzen van het zelfbeschikkingsrecht*, (Den Haag, Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, 2005).
- Falk, Richard, 'Self-Determination Under International Law: The Coherence of Doctrine Veersus the Incoherence of Experience' in Wolfgang Danspreckgruber (red), *The Self-determination of Peoples. Community, Nation and State in an Interdependent World*, (London, Lynne Rienner Publishers, 2002), 31-66.
- Fisch, Jörg, *A History of the Self-Determination of Peoples: The Domestication of an Illusion*, (Cambridge, Cambridge University Press 2015).
- Galen, John Jansen van, *Ons laatste oorlogje. Nieuw-Guinea: de Pax Neerlandica, de diplomatie kruistocht en de vervlogen droom van een Papoea-natie*, (Antwerpen, Standaard Uitgeverij 1984).
- Gee, James Paul, *An Introduction to Discourse Analysis : Theory and Method*, (New York, Taylor & Francis, 2014).
- Geus, P.B.R. de, *De Nieuw-Guinea kwestie. Aspecten van buitenlandse beleid en militaire macht* (Leiden, Uitgeverij Martinus Nijhoof, 1984).
- Henderson, William, *West New Guinea. The Dispute and its Settlement*, (South Orange, Seton Hall University Press, 1973).
- Knudsen, Rita Augestad, *Moments of Self-determination: The Concept of 'Self-determination' and the Idea of Freedom in 20th- and 21st- Century International Discourse*, (London, The London School of Economics and Political Science, 2013).
- Lijphart, Arend, *The Trauma of Decolonization. The Dutch and West New Guinea*, (New Haven and London, Yale University Press, 1966).
- Pelissier, Rene 'Spain's Discreet Decolonization,' *Foreign Affairs* 43, no. 3 (April 1965): 519-527.

- Verhoeff, M.G., De Nieuw-Guinea Raad, (Den Haag, uitgave radiorubriek Nederlands-Nieuw-Guinea, 1961).
- Vlasblom, Dirk, Papoea. Een geschiedenis, (Leiden, Slidestone Press, 2019).